

Ministerie van Economische Zaken  
T.a.v. mevrouw M.J.A. van der Hoeven  
Minister van Economische Zaken  
Postbus 20101  
2500 EC 's Gravenhage

In afschrift aan:  
TenneT  
T.a.v. de heer J.M. Kroon  
Algemeen directeur TenneT  
Postbus 718  
6800 AS Arnhem

Assen, Groningen en Zwolle, 27 november 2007

Onderwerp: Capaciteitstekort hoogspanningsnet Noord-Nederland

Geachte mevrouw Van der Hoeven,

In uw brief van 5 september 2007 (kenmerk ET/EM/7103592) heeft u ons gevraagd mee te werken aan het realiseren van een oplossing voor het aansluiten van nieuw te bouwen vermogen op het hoogspanningsnet in de provincies Groningen, Drenthe en Overijssel. Deze aansluitproblemen leiden tot ongewenste stagnatie van grootschalige investeringen in het Eemshavengebied en van een aantal duurzame projecten van bescheidener omvang in Groningen, Drenthe en Overijssel. U verzoekt ons vóór 1 december 2007 te reageren.

De provincies Drenthe, Fryslân, Groningen en Noord-Holland zetten sinds 2003 nadrukkelijk in op versterking van het aanwezige energiecluster. Onder de vlag van Energy Valley hebben publieke en private partijen hun krachten gebundeld om de aanwezige potenties verder uit te bouwen en een stevige bijdrage te leveren aan het energie- en klimaatbeleid. Op 8 oktober hebben deze provincies een energieakkoord gesloten met de rijksoverheid.

De provincie Overijssel werkt op dit moment aan de vorming van een Energiepact Overijssel, waarin zij met relevante partners ook een substantiële bijdrage wil leveren aan de energie- en klimaatdoelstellingen van de rijksoverheid.

#### **Problematiek**

Op dit moment zijn voor de langere termijn tussen de 6000 en 7000 MW aan geplande energieprojecten bekend in de provincies Drenthe, Groningen en Overijssel. Een aantal van deze initiatieven (voornamelijk in de Eemshaven) wil binnen een periode van 5 jaar aangesloten kunnen worden om de door hen geproduceerde elektriciteit te kunnen afvoeren. Inmiddels is duidelijk geworden dat de beschikbare capaciteit op het huidige hoogspanningsnet daarvoor te beperkt is.

Door TenneT is een aantal alternatieven voor vergroting van de transportcapaciteit onderzocht waarbij onderscheid is gemaakt tussen oplossingen voor de korte termijn en de lange termijn. De korte termijn oplossing bestaat uit het toepassen van andere geleiders op een bestaande verbinding, waardoor de transportcapaciteit van de betreffende verbinding substantieel wordt vergroot. De lange termijn oplossing bestaat uit het realiseren van een geheel nieuwe verbinding tussen Eemshaven en de ringleiding in centraal Nederland, in combinatie met het opwaarderen van de verbinding tussen Eemshaven en Meeden, waarmee ook substantieel extra transportcapaciteit wordt gerealiseerd.

Netberekeningen van TenneT laten zien dat de lange termijnoplossing 3000 MW extra transportcapaciteit oplevert voor initiatieven ten noorden van Zwolle, zonder operationele beperkingen<sup>1</sup> (dit op basis van het zogenaamde N-2 criterium). De realisatietijd voor de lange termijn oplossing wordt echter ingeschat op 8 tot 12 jaar, hetgeen voornamelijk wordt veroorzaakt door de looptijd van planologische procedures en de verschillende vergunningtrajecten.

Voor de korte termijn oplossing zijn twee alternatieven onderzocht waarin vervanging van geleiders door zogenaamde hoge temperatuurgeleiders centraal staat. Bij alternatief 1 worden de geleiders op de verbinding Vierverlaten – Bergum – Louwsmeer – Oudehaske – Ens vervangen. Daarmee komt 1800 MW extra transportcapaciteit beschikbaar voor initiatieven ten noorden van Zwolle, met operationele beperkingen gedurende storingen en onderhoud (het zogenaamde N-1criterium), alsmede 1200 MW indien inzet van bestaande productiemiddelen lager is dan de gecontacteerde waarde en er minder import is..

Bij alternatief 2 worden de geleiders op de verbinding Vierverlaten – Zeyerveen – Hessenweg/Zwolle vervangen en komt in totaal 2400 MW extra transportcapaciteit beschikbaar voor initiatieven ten noorden van Zwolle onder het N-1 criterium, alsmede 1200 MW indien inzet van bestaande productiemiddelen lager is dan de gecontacteerde waarde en er minder import is. De realisatietijd van beide korte termijn alternatieven wordt geschat op 2 tot 3 jaar.

TenneT heeft aangegeven dat het tweede alternatief de voorkeur heeft, omdat dit alternatief 600 MW extra transportcapaciteit oplevert en dit tracé circa 25 km korter is dan alternatief 1. Voor het gedeelte Hoogeveen-Hessenweg/Zwolle is in het verleden echter afgesproken dat deze uiterlijk in 2010 is verwijderd. Dit tracé kruist namelijk landschappelijk waardevolle gebieden als het Oude Diep en het Reestdal en de prognoses voorspelden destijds dat de verbinding nu niet meer nodig zou zijn.

#### **Principebesluit en voorwaarden.**

De afgelopen maanden hebben wij uitvoerig overleg gevoerd met uw ministerie en TenneT, met als doel te verkennen of, en onder welke voorwaarden, de verbinding Hoogeveen- Hessenweg/Zwolle in stand zou kunnen blijven.

Wij realiseren ons dat sinds 1990 de "elektriciteitswereld" drastisch is veranderd en wij zien ook het grote maatschappelijk belang van een goed functionerend hoogspanningsnet. Daarnaast hebben ook wij ambities op het gebied van duurzame energie, waarvoor voldoende transportcapaciteit op het hoogspanningsnet een randvoorwaarde is.

Dit laat onverlet dat voor de provincie Drenthe ruimtelijke kwaliteit een belangrijk beleidsthema is. Het verwijderen van de verbinding Hoogeveen – Hessenweg/Zwolle zou in die zin een belangrijke bijdrage leveren aan de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het beekdal van de Reest en de Oude Diep. Ons is uit onderzoek van TennenT gebleken dat het eventueel ondergronds brengen van de hoogspanningsverbinding leidt tot een forse landschappelijke ingreep. Daarnaast vergt een ondergronds tracé over een afstand van drie kilometer in zowel de beekdalen van het Oude Diep als van de Reest al een aanvullende investering van ca.€ 42 miljoen.

<sup>1</sup> In de normale situatie zijn er geen operationele beperkingen voor producenten van elektriciteit (N-2). In de capaciteitsberekeningen wordt rekening gehouden met storingen en onderhoud en fluctuaties in de opwekking. Er komt dus extra capaciteit beschikbaar als een producent instemt met operationele beperkingen (N-1). Bij capaciteit met de kenmerken van N-1 bestaat de kans dat een producent wordt afgesloten in geval van storing of onderhoud of als er teveel gelijktijdige productie is.

Dit alles overziend, hebben wij het principebesluit genomen mee te willen werken aan het structureel in stand houden en opwaarderen van de verbinding Hoogeveen-Hessenweg/Zwolle (als onderdeel van de verbinding Vierverlaten-Assen-Hoogeveen-Hessenweg/Zwolle), onder de volgende voorwaarden.

1. Het ministerie van Economische Zaken en TenneT zetten het initiatief voort om, samen met de provincies, zo snel mogelijk het besluitvormingstraject voor de lange termijn oplossing in het kader van het derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening te doorlopen. Hiermee beogen wij de lange termijn oplossing zo spoedig mogelijk te realiseren.
2. Het feit dat de verbinding Vierverlaten – Zeyerveen – Hessenweg/Zwolle, met inbegrip van het gedeelte Hoogeveen – Hessenweg/Zwolle, op Drents-Overijssels grondgebied ligt, wordt – naast andere belangen die daarbij aan de orde zijn – nadrukkelijk meegewogen in de uiteindelijke tracékeuze voor de lange termijn oplossing. De provincie Drenthe wijst daarbij nadrukkelijk op het feit dat het aanleggen van nog een nieuwe hoogspanningsverbinding door Drenthe ongewenst is vanwege de negatieve effecten op de kwaliteiten van het Drents plateau.
3. Alle momenteel bij TenneT dan wel via Essent Netbeheer Noord aangemelde duurzame en kleinschalige energie-initiatieven (50 MW en kleiner), kunnen vanaf 1 februari 2008 daadwerkelijk worden aangesloten en elektriciteit afvoeren op basis van een runback scenario<sup>2</sup>.
4. Het ministerie van Economische Zaken, de netbeheerders en de DTe maken op een zo kort mogelijke termijn een eind aan de onzekerheid bij producenten van elektriciteit (zowel grote als kleine) over aansluiting op het net en afname van elektriciteit. Daarbij worden alle mogelijkheden, inclusief nieuwe beleidsinstrumenten, bezien om een aansluit- en afnamegarantie te kunnen geven. Een situatie als de huidige, waarin een aantal lokale duurzame initiatieven stagneert, mag niet nog een keer optreden. De minister van Economische Zaken zal, in samenwerking met de NMa en DTe, er op toezien dat de wettelijke aansluitplicht zal worden nagekomen. Voor initiatieven kleiner dan 10 MW staat daarvoor een termijn van 18 weken na aanvraag. Voor initiatieven van 10 MW of groter maakt de netbeheerder binnen 4 weken na aanvraag schriftelijk kenbaar op welke termijn het initiatief kan worden aangesloten en elektriciteit kan afvoeren.
5. TenneT verbindt zich ertoe om de door Essent Netbeheer Noord aangegane verplichtingen voor de verbetering van de leveringszekerheid rond Haaksbergen te realiseren.
6. Het niet kunnen realiseren van de gewenste verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het gebied van de te handhaven verbinding Hoogeveen-Hessenweg/Zwolle wordt gecompenseerd door het uitvoeren van een inpassings- en compensatiepakket, voor rekening van TenneT. Het pakket omvat een viertal projecten<sup>3</sup> met een omvang van in totaal maximaal € 10.000.000. De provincies Drenthe, Overijssel en Tennesse bepalen gezamenlijk voor welke onderdelen van deze projecten de gelden worden ingezet, voor 1 april 2008. Dit moet uiteindelijk leiden tot concrete maatregelen op het terrein van landschap en natuur in de nabijheid van de hoogspanningsverbinding. Daarnaast worden eventuele beroepen op schadevergoeding door particulieren doorverwezen naar TenneT en door TenneT afgehandeld.
7. De korte en de lange termijnoplossing zijn nog onvoldoende voor het aansluiten en afnemen van een relatief zeker geplande productiecapaciteit van 5.000 MW en de wat meer onzekere plannen voor de middellange termijn van nog eens 2.000 MW. Om te kunnen nagaan of zich te zijner tijd daadwerkelijk opnieuw problemen gaan voordoen, maken het ministerie van Economische Zaken, TenneT en de drie betrokken provincies uiterlijk op 1 januari 2011 de balans op. Afhankelijk van de uitkomsten worden passende acties vervolgens op een zo kort mogelijke termijn uitgevoerd.
8. Voor 1 februari 2008 organiseren TenneT, het ministerie van Economische Zaken, Essent Netbeheer Noord en de provincies enkele voorlichtingsbijeenkomsten om de initiatiefnemers van energieprojecten nader te informeren en oplossingen aan te dragen voor eventuele aansluit- en afvoerproblemen.

<sup>2</sup> In een runback-scenario stemt een producent in met operationele beperkingen, waarbij naast de beperkingen die behoren bij N-1, ook beperkingen gelden als dat de totale productie in een gebied een bepaalde waarde overstijgt.

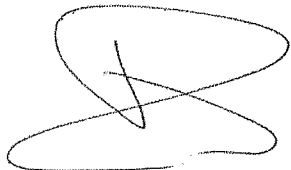
<sup>3</sup> 1. Realisatie Robuuste Verbinding Sallandse Heuveirug – Drents plateau, 2. Beekdal van het Oude Diep, inclusief ontwikkeling stadsrandzone, 3. Inrichting Reesdal, inclusief Inrichting Vliedders en Leijerhooi-landen, en Uitvoeringsprogramma Landschap De Wolden en 4. Reanimatie agrarisch cultureel erfgoed.

Tot slot wijzen wij u erop dat ons principe besluit nog aan bepaalde procedures onderhevig is. Voordat wij deze starten, vernemen wij graag van u in hoeverre u kunt instemmen met bovengenoemde voorwaarden.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe:

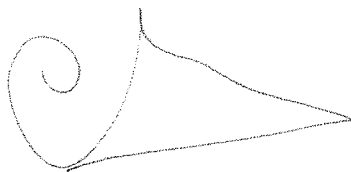


, voorzitter.



, secretaris.

Gedeputeerde Staten van Groningen:



, voorzitter.



, secretaris.

Gedeputeerde Staten van Overijssel:



, voorzitter.



, secretaris.



Aan  
Gedeputeerde Staten van Drenthe  
Postbus 122  
9400AC Assen

Datum	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Bijlage(n)
13 dec 2007		ET/EM / 7151775a	

Onderwerp  
Capaciteitstekort hoogspanningsnet Noord-Nederland

In uw brief van 27 november jl. gaat u in op de aansluitproblemen in Noord-Nederland en doet u voorstellen voor de oplossing daarvan. Ik constateer met genoegen dat ook uw provincies doordrongen zijn van de urgentie van deze problematiek.

Vanzelfsprekend is er een relatie met de ambities van Kabinet en van uw provincies op het gebied van duurzame energie. Het recent gesloten energieakkoord met uw provincies onderstreept dat. De aansluitproblematiek zou ook deze ontwikkelingen op de elektriciteitsmarkt kunnen belemmeren en ook dat is een zorg voor het Ministerie van Economische Zaken.

Ik ben zeer verheugd dat uw provincies in kunnen stemmen met het in stand houden en verzwaren van de hoogspanningslijn tussen Groningen, Hoogeveen en Zwolle. Hierdoor wordt een belangrijke en snelle bijdrage geleverd aan het oplossen van de schaarste aan capaciteit in het hoogspanningsnet.

Uit de voorwaarden die u aan uw instemming verbindt, zie ik geen knelpunten voortkomen. Hieronder ga ik op elk van deze acht voorwaarden in.

### **1. Samenwerken bij de nieuwe hoogspanningsverbinding**

Op zeer korte termijn zal een start worden gemaakt met de procedures voor de aanleg van de structurele netverzwaring. Hiertoe zal een nieuwe 380 kV-hoogspanningsverbinding moeten worden gecreëerd. Ik ben zeer positief over een nauwe samenwerking tussen de betrokken provincies, TenneT en mijn Ministerie en ben het met u eens deze

Bezoekadres	Doorkiesnummer	Telefax
Bezuidenhoutseweg 30 te Den Haag	070-379.6366	070-379.7041

Hoofdkantoor	Telefoon (070) 379 89 11	Behandeld door
Bezuidenhoutseweg 30	Telefax (070) 347 40 81	ir F.J. Otte
Postbus 20101	Email ezpost@minez.nl	
2500 EC 's-Gravenhage	Website www.minez.nl	<i>Verzoeken bij beantwoording van deze brief ons kenmerk te vermelden</i>



samenwerking zo snel mogelijk moet starten. De eerste afspraken hiertoe zijn reeds gemaakt.

## **2. Ruimtelijke inpassing nieuwe verbinding**

Ik besef dat hoogspanningsleidingen lokaal grote ruimtelijke effecten kunnen hebben, zoals u ten aanzien van het Drents plateau opmerkt. Deze effecten zullen een plaats krijgen in de bestaande procedures om de verschillende belangen af te wegen. Ik heb er vertrouwen in dat zulks op een zorgvuldige wijze zal geschieden.

## **3. Aansluiten lokale duurzame projecten**

Na het besluit het bestaande net te versterken, zie ik geen beletsel meer voor TenneT of de regionale netbeheerder Essent-Noord om de bekende projecten, zoals door TenneT geïnventariseerd, aan te sluiten. Hierbij teken ik aan dat het formele voorbehoud dat u maakt in verband met de nog te formaliseren besluitvorming binnen de provincies, wél betekent dat de netbeheerders formeel nog enige tijd in onzekerheid verkeren.

## **4. Handhaving aansluitplicht netbeheerders**

Ik zie daarom ook geen belemmeringen meer voor het afsluiten van aansluit- en transportcontracten door TenneT of de regionale netbeheerder Essent-Noord. Uw wens om er op toe te zien dat dit ook geschiedt, acht ik alleszins redelijk en ik zal de NMa/DTe van deze mening op de hoogte brengen.

## **5. Leveringszekerheid rond Haaksbergen**

Naar ik van TenneT begrijp is er evenmin enig misverstand dat de verplichtingen van Essent-Noord voor het investeren in het 150kV-net rond Haaksbergen na de beheersoverdracht op 01-01-2008 door TenneT zullen worden nagekomen.

## **6. Compensatie in stand houden te slopen leiding**

Het verheugt mij dat uw provincies en TenneT overeenstemming hebben bereikt over een pakket van compenserende maatregelen in verband met het in stand houden van de hoogspanningslijn die tussen Hoogeveen en Zwolle zou worden gesloopt. TenneT zal de kosten van deze maatregelen opnemen in de totale projectkosten van de netverzwaring en deze, volgens de geldende procedures, ter goedkeuring voorleggen aan de NMa/DTe. Indien de NMa/DTe vervolgens mijn mening vraagt over deze kosten, zal ik deze welwillend beschouwen. Ik acht de gekozen werkwijze zorgvuldig, waarbij de provincies en TenneT op basis van een natuur- en landschapsanalyse concrete projecten selecteren. Met het oog op het in stand houden van de lijn, zullen deze projecten betrekking moeten hebben op natuur en landschap en zullen deze nabij de hoogspanningslijn moeten zijn gelegen. TenneT zal zich tot een maximum bijdrage per project kunnen verplichten en indien de projecten tegen lagere kosten gerealiseerd worden, zal dit tot een lagere bijdrage voor TenneT leiden.



#### **7. Evaluatie van het aansluitbeleid**

Ik vind het een goed idee om over enkele jaren te bezien of de stappen die wij nu zetten voldoende zijn om de energetische ontwikkelingen in uw provincies te faciliteren. Ik ben daarom gaarne bereid u eind 2010 weer te spreken over de ontwikkeling van energieprojecten en het functioneren van het aansluitbeleid.

#### **8. Communicatie**

Ik onderschrijf de wenselijkheid van een goede communicatie naar de betrokken gebieden en zeg mijn medewerking daaraan gaarne toe. Naar ik begrijp, zijn de eerste provinciale voorlichtingsbijeenkomsten reeds gepland en is de inhoudelijke voorbereiding reeds gaande.

Over enkele dagen verwacht ik een brief aan de Tweede Kamer te zenden over het aansluitbeleid. Daarin zal ik ook in het kort toelichten welke afspraken wij hebben gemaakt voor de acute aansluitproblemen in Noord-Nederland.

Tot slot wil ik u danken voor uw pragmatische en constructieve houding die u in dit dossier heeft getoond.

(w.g.) Maria J.A. van der Hoeven